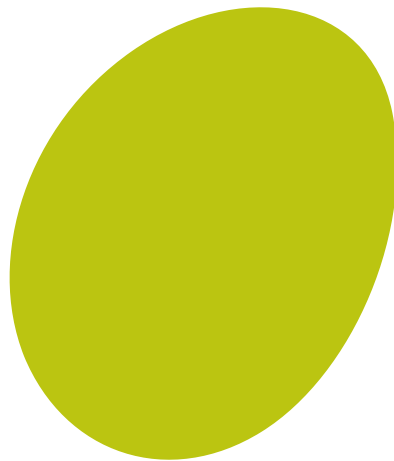
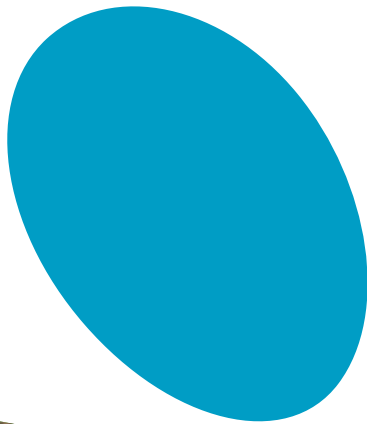

JAARBERICHT 2017

STICHTING IKL

IKL

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	2
2.	Visie, missie en werkmethode IKL	4
2.1	Buitenkracht	6
2.2	Buitenkennis	10
2.3	Buitenkans	13
3.	Samenwerkingspartners	19
4.	Communicatie	22
5.	Personeel en organisatie	24
6.	Financiën en regelingen	26
7.	Verantwoording	34

Colofon

Stichting IKL
Susterderweg 31
6118 CP Nieuwstadt
Tel. 046 3030 530
ikl@ikl-limburg.nl
www.ikl-limburg.nl

Redactie:
Stichting IKL

Fotografie:
Stichting IKL, tenzij anders vermeld

1. Inleiding

Al meer dan drie decennia maakt IKL zich sterk voor landschap in de breedste zin van het woord. Of het nu gaat om herstel of beleefbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed, onderhoud van landschapselementen, acties ten behoeve van bedreigde soorten of grotere, gebied overstijgende projecten: altijd staat het belang van het landschap, in relatie tot de mens centraal. IKL wil landschap bewust laten leven en beleven door de landschapsdromen van mensen te laten uitkomen.

Ook in 2017 hebben wij met vele partijen mogen samenwerken aan de kwaliteit en beleving van het landschap. Daarbij blijkt steeds meer dat landschap niet alleen een doel is, maar ook een middel om andere doelen te bereiken. Zo is al langer bekend dat een aantrekkelijk landschap de sleutel is tot een bloeiende toeristische sector. Via onze Grenslandroute spelen wij hier op in. Maar landschap blijkt bijvoorbeeld ook een prima plek te zijn om integratie van vluchtelingen te stimuleren en dialoog met de lokale bevolking op gang te brengen.

Verder blijkt landschap steeds vaker een middel te zijn om sociale cohesie te stimuleren. In 2017 hebben wij het concept 'Dorpsgaarden' ontwikkeld, wat voor velen een middel blijkt om hun ideeën nu daadwerkelijk te realiseren. Afgelopen jaar hebben wij op vele plekken inwoners betrokken bij hun eigen omgeving door ze in participatieprocessen te vragen naar hun mening. Wat vinden mensen belangrijk in hun eigen gebied en nog belangrijker: wat willen zij daarbij zelf betekenen?

Onze maatschappelijke aanbestedingsladder heeft in 2017 verder vorm gekregen. Daarbij hebben wij ook geleerd dat niet alle doelgroepen even gemakkelijk te bereiken of te motiveren zijn. Met name het onderdeel leer-werk verdient extra aandacht.

Veranderingen buiten en binnen het IKL vragen het nodige aanpassingsvermogen en energie van onze medewerkers. Gelukkig mogen wij constateren dat de diverse inspanningen niet voor niets zijn geweest: vele mensen en partijen hebben wij mogen ondersteunen, nieuwe partnerschappen zijn gevormd en een groot aantal nieuwe projecten staat in de steigers. Financieel gezien hebben wij 2017 kunnen afsluiten met een positief resultaat, wat gezien de transitie van de afgelopen jaren, op voorhand zeker geen vanzelfsprekendheid was.

Leeswijzer

In hoofdstuk twee lichten wij toe hoe wij onze missie, visie en werkmethode verder hebben aangescherpt en welke aanbevelingen dit heeft opgeleverd richting 2018. In hoofdstuk drie gaan we in op de diverse samenwerkingen met andere partijen. Cruciaal voor het bereiken en betrekken van mensen is een gerichte communicatie. Hoofdstuk vier gaat hier nader op in. Uiteindelijk valt of staat ons succes, naast de inzet van vele vrijwilligers en partijen, met de inzet van onze medewerkers en de manier waarop wij werken. Dit komt in hoofdstuk vijf aan bod. Onze activiteiten zullen moeten worden gefinancierd; hoofdstuk zes beschrijft de subsidieregelingen en fondsen waar wij gebruik van hebben mogen maken.

Bij een maatschappelijk gerichte organisatie als IKL hoort ook een transparante verantwoording van ons doen en laten. Daarom is hier een afzonderlijk hoofdstuk aan gewijd: hoofdstuk zeven. Tenslotte bevat de bijlage een overzicht van gemeentelijke jaarprogramma's met een weergave van de betreffende gemeentelijke financiële bijdragen.

2. Visie, missie en werkmethode IKL

IKL wil het landschap bewust laten leven en beleven. Hiertoe laten wij landschapsdromen van inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en partijen als gemeenten, uitkomen. De ambitie daarbij is om te komen tot een springlevend landschap als basis voor een gezonde en welvarende samenleving. In dit landschap komen diverse functies, ideeën, doelen en doelgroepen samen. Onze werkmethode daarbij luidt 'Alle Limburgers maken Limburg mee!'. Dit betekent dat wij ideeën op halen uit de samenleving en ze vervolgens ook met de samenleving uitvoeren.

Wij geven invulling aan vermaatschappelijking door mensen te betrekken, hen te faciliteren en hen dus zelf een rol te geven. Zodoende werken wij aan een bloeiende burgermaatschappij (civil society). Samen met partners als provincie Limburg heeft IKL in 2017 een duidelijker visie gevormd op de vermaatschappelijking van het landschap. In deze visie gaan wij er van uit dat buitenkansen worden aangereikt door burgers, die wij breed faciliteren (o.a. met kennis), waardoor zij hun eigen kracht optimaal kunnen inzetten. Wij stellen hen in staat om zelf hun dromen waar te maken. De visie zet in op een beweging: een Groene Demarrage die streeft naar een Landgoed Limburg waarin het goed wonen, werken en leven is en landschap dat in balans is.

Daarbij vormt het landschap niet alleen een doel, maar tevens een middel om de (Lim)burger, in alle lagen van de bevolking, in de samenleving te laten participeren.

Samengevat bestaat onze werkmethode 'Alle Limburgers maken Limburg Mee!' uit drie onderdelen:

- Buitenkans: samen met initiatiefnemers ontwikkelen wij nieuwe projecten;
- Buiten kennis: IKL ondersteunt met kennis en advies, al of niet via ons digitale kennisplatform;
- Buitenkracht: projecten worden gerealiseerd via de maatschappelijke aanbestedingsladder, waarbij diverse doelgroepen worden betrokken.

De diverse doelgroepen binnen onze maatschappelijke aanbestedingsladder zijn verenigd in de 'Buitenkracht-brigade'.

Binnen deze aanpak kijken wij allereerst naar de verantwoordelijkheid van de projectindienaar of grondeigenaar zelf: op welke wijze kan hij / zij een bijdrage leveren aan het slagen van het project? Vervolgens kijken wij of vrijwilligers kunnen worden ingeschakeld. Ook de zorgsector, b.v. een zorgboerderij, kan een rol spelen. Vervolgens proberen wij mensen via leer- / werk - trajecten te betrekken bij het landschap. Tenslotte kan het voorkomen dat wij een professional (aannemer) moeten inschakelen

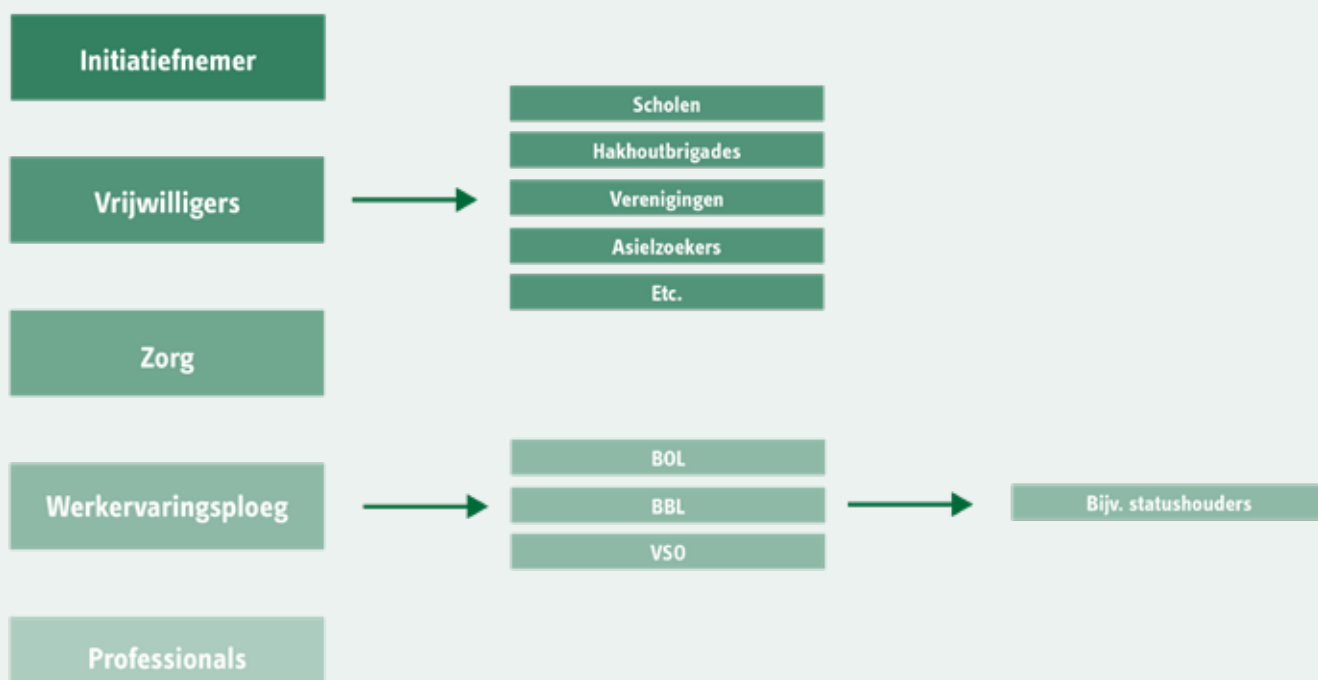
om (het laatste deel van) de klus te klaren.

De insteek bij de uitvoering is divers. Zo ligt bij de werkdagen met basisscholen het accent op het kennismaken met het landschap, het actief buiten bezig en op educatieve aspecten. Bij werken met hakhoutbrigades gaat het veel meer om het onderhouden van vierkante meters landschap, uiteraard binnen de juiste (ecologische) randvoorwaarden. Waar wij werken met vluchtelingen staan het kennismaken met de Nederlandse samenleving en het bieden van een nuttige dagbesteding voorop. Dit laatste is ook het geval wanneer wij werken met zorgcliënten. Het creëren van eigenwaarde bij mensen is hierbij eveneens zeer belangrijk.

Ook bij de leer- / werk - trajecten snijdt het mes aan twee kanten. Mensen werken aan hun persoonlijke ontwikkeling en / of integratie in de samenleving en daarbij wordt tevens landschap onderhouden of verfraaid. Zeker waar het lukt om mensen uiteindelijk door te leiden richting een betaalde baan, al of niet via Coöperatie InMenz, waar IKL lid van is, is duidelijk dat we meerdere doelen hebben kunnen combineren.

Met welke doelgroepen wij ook werken: IKL staat garant voor een veilige en verantwoorde manier van werken (Arbo), dat de juiste spelregels in acht worden genomen (o.a. met betrekking tot flora en fauna) en dat de gewenste kwaliteit wordt behaald.

Maatschappelijke aanbestedingsladder

Buitenkracht-brigade IKL: voor en met de samenleving aan de slag!

2.1 Buitenkracht

Begin 2017 is de website Buitenkrachtlimburg.nl gelanceerd. Deze website is samen met de TBO's ontwikkeld. Doel is om de groene vrijwilligers activiteiten in Limburg een centrale plek te geven. Hiermee streeft IKL en de TBO's naar het creëren van een goed overzicht wat er allemaal in het groen te doen is en dat mensen zich laagdrempelig kunnen inschrijven voor een activiteit. Daarnaast is het ook mogelijk voor iedereen om zelf een project aan te melden. Dat kan een vrijwilligersactiviteit zijn maar ook een klus die uitgevoerd moet worden. IKL draagt zorg voor een maatschappelijke uitvoering van het project. Hiermee vergroten we de maatschappelijke betrokkenheid bij het landschap en zetten in op het opzetten van een community rondom het landschap.

Het betrekken van burgers bij de zorg voor natuur en landschap staat centraal bij alle activiteiten van IKL. Ook in 2017 vond hiervoor een scala van activiteiten plaats, gericht op uiteenlopende doelgroepen als scholen, bedrijven, lokale vrijwilligersgroepen, bewoners- en jongerenorganisaties en zorginstellingen.

Doel is om de burgers te binden aan hun leefomgeving door het aanspreken van hun persoonlijke motieven. De motieven waarom de leefomgeving voor iemand relevant is, verschillen van persoon tot persoon. Ons aanbod is dan ook divers, gericht op verschillende doelgroepen.

IKL ondersteunt groepen, verenigingen en organisaties die natuur- en landschapsbeheer uit willen voeren. Deze groepen kunnen bij IKL terecht voor advies, hulp bij de voorbereiding, begeleiding van dagen en mogelijk voor de uitleen van gereedschap. In 2017 namen in totaal 8467 mensen deel aan onderhoudsactiviteiten in het landschap. Het totale aantal door vrijwilligers in het landschap gewerkte uren was 31.4336 uur. Niet alle uren van alle vrijwilligers worden geregistreerd. Het genoemde aantal is exclusief de tijdsbesteding van vrijwilligers die actief zijn met paddenoverzetacties, weidevogelbescherming en afhandeling van klachten over vleermuizen en soortenbescherming. Onderstaand een selectie van activiteiten die IKL afgelopen jaar heeft uitgevoerd.

2.1.1 Adoptiescholen

Werkdagen met basisscholen vormen een basis van onze activiteiten. We zijn van mening dat betrokkenheid bij het landschap onderdeel zou moeten uitmaken van basisvorming van kinderen. In 2017 werden voor 135 basisscholen en 20 middelbare scholen een ochtend of middag georganiseerd om samen de handen uit de mouwen te steken in het landschap. In de periode van het voortgezet onderwijs is het voor jongeren heel belangrijk om ook buiten aan de slag te gaan, er zijn steeds meer opleidingen die deze kans grijpen en met groepen leerlingen naar buiten gaan. Daarbij worden ouders/grootouders verzocht om deel te nemen, om de betrokkenheid en spin-off zo groot mogelijk te krijgen. Daarnaast worden reeds actieve vrijwilligers verzocht om mee te begeleiden. De klussen die met de scholen worden opgepakt dragen bij voorkeur bij aan een actueel project.

2.1.2 Nationale Boomfeestdag

Op verzoek stond IKL diverse gemeenten bij met de organisatie en realisatie van de boomfeestdag. In dat verband verstreekte IKL adviezen, droeg zorg voor het aanleveren van geschikte plantlocaties en zorgde voor gereedschap en de begeleiding van de aanplant door leerlingen. Zo werd er o.a. in Gulpen-Wittem, Leudal, Stein en Gennep een boomfeestdag georganiseerd.

2.1.3 Hakhoutbrigades

Een andere manier om mensen bij het landschap te betrekken is het organiseren van een hakhoutdag. Weliswaar nemen mensen hier veelal niet aan deel vanuit ecologische motieven, ze verrichten evenwel nuttig werk in natuur en landschap.

Doel van deze dag is voor de deelnemer het zelf omzagen van bomen en zodoende aan het einde van de dag met een volle aanhanger stookhout naar huis te kunnen terugkeren. Op deze manier wordt voor deze doelgroep (personen met een houtkachel) betrokkenheid gegenereerd en het landschap relevant gemaakt. In 2017 waren er 40 groepen actief in het landschap.

2.1.4 Nationale Natuurwerkdag

Op de eerste zaterdag van november vond de Nationale Natuurwerkdag plaats. In Limburg organiseerde IKL samen met IVN, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Limburgs Landschap, Scouting Nederland en plaatselijke vrijwilligers op 30 locaties een activiteit.

2.1.5 Vrijwillige weidevogelbescherming

In 2017 waren in Limburg 35 vrijwilligers, verenigd in 10 groepen actief met het beschermen van nesten van weidevogels. In samenwerking met boeren werden nesten opgespoord, gemarkeerd en tijdens het werk ontzien. De resultaten van deze acties zijn in een verslag verwerkt. Voorafgaand aan het seizoen is op 1 maart in Sevenum een startbijeenkomst georganiseerd waarbij een lezing over weidevogelbescherming is gegeven door een onderzoeker van SOVON.

2.1.6 Paddenoverzet acties

Op veel locaties in Limburg zijn jaarlijks in het voorjaar vrijwilligers actief met het overzetten van padden, om te voorkomen dat deze door het verkeer worden doodgereden. IKL organiseert jaarlijks een startbijeenkomst voor deze mensen waar ervaringen worden uitgewisseld en een presentatie wordt gegeven met amfibieën als thema. In 2017 vond deze startbijeenkomst plaats op 12 maart. Er is een lezing gegeven over de aangelegde faunavoorzieningen langs de Schrevenhofsweg bij Sint Joost, waarna de voorzieningen ook in het veld zijn bekeken. Van de groepen die de vangsten registreren, worden de resultaten verzameld en deze worden in een verslag verwerkt dat aan de vrijwilligers wordt uitgereikt. Ook kunnen door IKL middelen (rasters en vangemmers) aan groepen beschikbaar worden gesteld.

2.1.7 Klachtenafhandeling vleermuizen en steenmarters

IKL helpt gemeenten bij het afhandelen van klachten over vleermuizen en steenmarters. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de afhandeling van klachten die betrekking hebben op beschermde dieren maar het ontbreekt hen vaak aan de mogelijkheden om dit te doen. Burgers die klachten over vleermuizen hebben of vleermuizen met problemen hebben gevonden kunnen contact opnemen met hun gemeente. Gemeentelijke meldpunten kunnen voor vleermuisklachten een door IKL ingesteld netwerk van lokale vrijwilligers inschakelen die de klacht bij de melder thuis afhandelen. Dit netwerk van vleermuiswerkers werd ook in 2017 door IKL gecoördineerd. Voor klachten die betrekking hebben op steenmarters geldt een vergelijkbare structuur. Alleen worden hier de meldingen afgehandeld door een professioneel bedrijf voor bestrijding van dierenoverlast.

Hoewel de gemeente verantwoordelijk blijft voor de afhandeling van steenmarterklachten draagt IKL financieel en qua doorverwijzing bij aan de praktische afhandeling van klachten door het bedrijf BDL / Bestra. Met dit particulier bedrijf zijn afspraken gemaakt waarbij naast een eigen bijdrage van de melder, de stichting IKL een deel van de onkosten dekt.

2.1.8 Hoogstamboomgaarden

Hoogstamboomgaarden worden steeds belangrijker voor mens en dier. Dit heeft te maken met het feit dat de biodiversiteit in het buitengebied steeds verder achteruit gaat, iets wat in de hoogstamboomgaard wel aanwezig is en daarin uitzonderlijk hoog scoort.

IKL zet zich in om het behoud door goed beheer van hoogstamboomgaarden duurzaam te maken. Hierbij is de gedachte dat het ondersteunen en begeleiden van vrijwilligers en hoogstameigenaren van essentieel belang is. IKL probeert eigenaren en vrijwilligers in een bepaalde regio bij elkaar te brengen in zogenaamde hoogstambrigades. Deze groepen worden bijvoorbeeld geschoold in het snoeien op een ARBO-verantwoorde wijze. Zij snoeien op vaste dagen onder begeleiding van een professionele snoeier en met gebruikmaking van professioneel gereedschap.

In 2017 vonden er in 25 gemeenten activiteiten plaats in en rond hoogstamboomgaarden. Denk daarbij aan beheer, herstel, inrichting, snoeidemonstraties en cursussen in het beheer met daarin aandacht aan versterking van de biodiversiteit. Het aantal bestaande boomgaarden dat sinds het begin van het hoogstamproject is onderhouden of hersteld bedraagt inmiddels meer dan 2.550 boomgaarden.

In 2004 startte IKL met het uitvoeren van de reguliere snoei van boomgaarden bij eigenaren die geen kans zien om dit zelf te doen. Dat gebeurt in nagenoeg alle gevallen via de subsidie SNL. IKL vraagt onderhoudssubsidie aan op basis van bruikleenovereenkomsten met de eigenaren. In 2017 waren op deze wijze nog 32 boomgaarden in regulier beheer bij IKL.

Per 01-01-2016 is de SNL regeling gewijzigd. De nieuwe subsidieovereenkomst wordt afgesloten met de perceel eigenaar. De eigenaar is daardoor aan zet betreffende de uitvoering van het beheer. Deze kan hiervoor een professioneel bedrijf inschakelen of zelf het beheer uitvoeren. IKL ondersteunt de eigenaren en vrijwilligers die zelf het beheer ter hand nemen. Het gaat hierbij om kennisoverdracht, organisatie en begeleiding van beheersactiviteiten en facilitering.

Aanplant

Waar in het verleden nieuwe aanplant uitgevoerd werd door aannemers is in het plantjaar 2017 het plantwerk door de deelnemers en vrijwilligers zelf uitgevoerd. Er werden 1.215 nieuwe hoogstamfruitbomen geplant in combinatie met 6.085 meter aan heggen en 3.260 stuks struweelplantsoen. Het aantal geplante hoogstamfruitbomen sinds het begin van de hoogstamactie in 1989 steeg daarmee tot 48.010. De totale lengte van aangeplante heggen bedraagt inmiddels 264 kilometer.

De aanleg van nieuwe boomgaarden en heggen vond voornamelijk plaats in het kader van de, regeling Aanplant in Nationaal Landschap Zuid-Limburg en via gemeentelijke plantregelingen in Noord- en Midden-Limburg, beide gekoppeld aan de gemeentelijke jaarprogramma's en een eigen bijdrage door de deelnemers.

Bloesemtochten

Jaarlijks in de maand april organiseert IKL plaatselijke bloesemtochten langs de mooiste boomgaarden in Zuid-Limburg. Het gaat om tochten onder begeleiding van plaatselijke vrijwilligers en IKL medewerkers, begeleiders die kunnen vertellen over de historie van het landschap ter plekke en de waarden van de hoogstamboomgaarden in het landschap. In 2017 zijn op deze wijze 9 bloesemtochten georganiseerd waaraan 107 wandelaars hebben deelgenomen.

2.2 Buitenkennis

De IKL-organisatie heeft in de loop der jaren veel kennis vergaard, ontwikkeld en verspreid met betrekking tot natuur en landschap. Dit op basis van onder meer praktijkervaringen, contacten met samenwerkingspartners en via onze koepelorganisatie Landschapsbeheer Nederland / LandschappenNL. Het betreft kennis op het gebied van onder andere ecologie, cultuurhistorie, landschapsonderhoud, landschapinrichting en -ontwerp en vermaatschappelijking van natuur en landschap. Het vervullen van een functie als kenniscentrum door IKL wordt ook door provincie Limburg onderkend als een belangrijke basistaak van IKL.

Onderdeel van de kennistaak van IKL is het vervullen van een vraagbaakfunctie voor particulieren, grondeigenaren, maatschappelijke organisaties en overheden. Dit deels in de vorm van betaalde opdrachten en projecten, afhankelijk van de mate waarin het een individueel versus maatschappelijk belang betreft. Verder organiseren wij cursussen en workshops, geven wij lezingen en presentaties en nemen wij deel aan gemeentelijke en andere klankbordgroepen.

De kenniscentrum-functie wordt gebundeld en ontsloten via het platform Buitenkennis.

2.2.1 Cursussen

Dankzij meer middelen van de provincie kon IKL in 2017 aanzienlijke stappen zetten in het opleiden en het ontwikkelen van opleidingen van vrijwilligers of inwoners van Limburg. Bij het opzetten en onderhouden van het cursusprogramma hebben we zo goed mogelijk proberen in te spelen op de vraag en op de mogelijkheid om cursussen via gemeenten medegefinancierd te krijgen.

Met de cursussen hoopt IKL ook nieuwe geïnteresseerden voor buitenactiviteiten te vinden. Nieuwe mensen melden zich immers niet meer aan als vrijwilliger maar komen voor activiteiten die ze om welke reden dan ook interessant vinden. Als de ervaring goed is kan de onderlinge samenwerking voortgezet worden. Hieronder volgt een overzicht van de cursussen.

Thema- en instructiedagen hoogstam

In 2017 zijn 26 thema- en instructiedagen georganiseerd rond het beheer van hoogstamboomgaarden. Deze activiteiten waren toegankelijk voor vrijwilligers en eigenaren van boomgaarden. Thema's die hierbij behandeld zijn:

- Herstelsnoei oude fruitbomen;
- Reguliere snoei;
- Eerste vormsnoei nieuwe aanplant;
- Praktijkkennis biologische bestrijding ziekten en plagen;
- Zomersnoei in pruimenbomen.

Hoogstamsnoeifeest

Met het hoogstamfeest in Maastricht wilde IKL een laagdrempelige activiteit neerzetten waarbij het snoeien als feest de doelgroep van trouwe snoeiers zou overhalen een dag samen te snoeien. Er kwamen echter vooral deelnemers die het snoeien net hadden geleerd. Het snoeifeest werd dus meer een snoei-initiatief. Er namen zo een 40 mensen deel.

Praktijkcursus landschapsbeheer

In tien lessen leren de deelnemers hoe ze zelfstandig werkdagen groepen kunnen organiseren. Deze cursus werd in samenwerking met de stichting Groen hart Leudal gegeven. Aan deze cursus namen 11 personen deel.

Arbo in vrijwilligerswerk (2x)

In Noord- en in Zuid-limburg werden cursussen gehouden over veilig vrijwilligerswerk. Doel was om clubs die in het landschap werken ervan bewust te maken welke risico's ze lopen en wat ze kunnen doen om deze risico's zo klein mogelijk te maken.

Werken met vluchtelingen

Tijdens een uitwisselingsbijeenkomst hebben lokale vrijwilligers die met vluchtelingen werken in bijzijn van vluchtelingenorganisaties ervaringen uitgewisseld. Aan de bijeenkomst namen tien vrijwilligers deel en vier IKL-ers.

Verdieping werken met kinderen voor IVN scholengidsen

Voor de scholengidsen uit Venray en Horst aan de Maas werd een bijscholing gegeven over het toepassen van werkvormen tijdens werkdagen.

Zorgboeren werken in het landschap

In de gemeente Horst hebben we in samenwerking met de Coöperatie Limburgse zorgboeren een korte cursus om zorgboeren in staat te stellen de "stille periode" op de boerderij te vullen met landschapsactiviteiten. Aan de cursus namen tien zorgboeren deel.

Landschapsactiviteiten door jongeren

In samenwerking met Jong Nederland Limburg organiseerden we twee workshops voor begeleiders van jongeren over landschapsactiviteiten. De workshop in Horst aan de Maas werd bezocht door begeleiders van twee lokale verenigingen. Een workshop in Peel en Maas ging niet door.

Zeisen (3X)

In Peel en Maas, Leudal en Nuth werden workshops zeisen georganiseerd. De workshops werden samen met lokale afdelingen (IVN) georganiseerd. In Nuth werd ook samengewerkt met Hogeschool Zuyd waar een groep Young Professionals op het scherp van de snede leerde werken.

Werken met de bijl

Acht deelnemers leerden op een dag op de Venrayse heide hoe je een boom velst met een bijl. Door mensen op ambachtelijke wijze werkzaamheden uit te leren voeren, hoopt IKL meer motieven voor landschapsonderhoud te vinden.

Hoogstamsnoei door dorpsbewoners bij Kasteelke en Hellebroek

Het snoeioprobleem van de boomgaard van het Kasteelke in Horst hebben we omgezet naar een kans om met het achterstallige werk mensen uit het dorp bij de boomgaard te betrekken. Ondanks weersomstandigheden waarbij niet echt gesnoeid kon worden (meer dan 10 cm sneeuw en het vroom stevig) kwam een groep nieuwsgierigen uit het dorp toch. Er konden enkele bomen besproken worden. Bij de workshop in het Hellebroek in Nuth waren er acht deelnemers terwijl de omstandigheden ook erg koud waren.

Vrijwilligers en chemievrije onkruidbestrijding

De bestrijding van invasieve exoten en de wens om minder chemie te gebruiken bij de onkruidbestrijding waren inspiratie om tijdens een workshop voor mensen van gemeenten en andere overheden om te sparren over hoe inwoners hier een rol bij kunnen spelen.

Vanwege verschillende omstandigheden gingen cursussen niet door die wel gepland waren. Zo viel de cursus hegvluchten af (maar die kon in het vroege voorjaar 2018 alsnog georganiseerd worden). Vooral de cursus waarmee we samen met lokale vrijwilligers ouders willen stimuleren om met hun kinderen de natuur in te gaan bleek moeilijk te organiseren en de cursus over de inrichting van een natuurgebied in een gebied kon niet doorgaan vanwege onduidelijkheid over de gemeentelijke cofinanciering.

2.3 Buitenkans

In Buitenkans worden vernieuwende initiatieven op waarde beoordeeld en we vertalen deze door naar projecten. Hierbij werken wij samen met een groot aantal partners. Zo hebben wij het concept Dorpsgaarden ontwikkeld.

2.3.1 Positieve gezondheid

Gezond zijn en gezond blijven dat zijn thema's die voor veel Limburgers belangrijk zijn. Toch hebben veel mensen niet door hoe gezond het is om in het landschap te verblijven en al zeker hoe heerlijk het is om in het landschap te werken. De brug naar gezondheid en natuur is iets wat IKL daarbij als heel waardevol ervaart en wat we sinds 2017 actief gaan ontwikkelen.

Kinderen spelen minder buiten, dit is een trend die al decennia voortkruipt (Gray, 2011; Hofferth, 2009). Kinderen moeten spelen om energie kwijt te raken, anders worden ze te dik en zijn ze te druk. Buitenspelen is echter ook belangrijk voor de emotionele en cognitieve ontwikkeling. Kinderen die lekker in beweging zijn kunnen daarna beter leren. Ongeveer een kwart van de kinderen uit groep 7 en 8 zegt de natuur niet zo belangrijk te vinden (Van den Boorn, 2006). Juist hebben wij vanuit IKL aandacht voor kinderen in de basisschoolleeftijd. In deze fase wordt de basis gelegd voor zowel gezond gedrag als voor verbondenheid met de natuur.

De Stichting IKL werkt hoewel onbewust, al jaren bezig om jongeren meer te laten bewegen. Door middel van werkdagen met basisschoolleerlingen hebben de afgelopen 25 jaar reeds meer dan 30.000 kinderen kennis gemaakt met bewegen, natuur en actief bezig zijn.

In 2017 zijn wij actief gestart om de gezonde werking van onze werkwijze uit te dragen naar partners in het gebied. We benaderen actief gemeenten die aangeven weinig natuur te hebben om de werkdagen te bezien vanuit de positiefgezonde waarden voor de kinderen en vrijwilligers. Door de deelnemers uit te laten gaan van hun kracht en mogelijkheden (en niet in hun zwakte!) geeft een dergelijke werkdag betekenis aan het bewustzijn van de deelnemers.

Dit werkt 'empowerend', waardoor de deelnemers ook op andere vlakken stapjes gaan zetten om hun leven zo in te richten dat het past bij hun betekenisgeving. Aangezien niet het product, maar het (groeps)proces tijdens de werkdagen als leidend wordt bestempeld, wordt positieve gezondheid (onbewust) via Alle Limburgers maken Limburg mee bij de deelnemers onder de aandacht gebracht.

2.3.2 Grenslandroute

IKL wil landschap bewust laten leven en beleven. Wij durven te stellen dat nergens in Nederland de verscheidenheid in landschappen zo groot is als in onze grensstreek. Op een relatief korte afstand bevinden zich de Maasduinen, een agrarisch landschap rond Venlo, De Meinweg, de verstedelijkte Westelijke Mijnstreek met daaraan grenzend een uitgestrekt agrarisch gebied rond Onderbanken, de Schinveldse bossen, Parkstad Limburg met haar bebouwing, grote attracties maar tevens een karakteristiek dorpje als Rimborg aan het Wormdal, het Drielandenpunt met aangrenzend de voerstreek, het Rivierpark Maasvallei, De Peel met uitgestrekte natuurgebieden, maar ook een grote concentratie van intensieve veehouderij etc.

IKL wil de Limburgse grensstreek als eenheid laten beleven en vermarkten door juist de lokale verscheidenheid te benadrukken. Daarbij worden regio's, landen, burgers, ondernemers, cultuurhistorie etc. verbonden. Het internationale programma Grenslandroute kent twee gezichten. Enerzijds willen we een fysieke (wandel)route realiseren op en nabij de grens, waarmee de grensstreek en de bijbehorende verhalen beter beleefbaar en bereikbaar worden. Anderzijds gaat het programma Grenslandroute fungeren als verbindende ketting tussen de talrijke lokale parels, initiatieven en projecten rondom de grens. Hiermee wordt het programma een motor voor gebiedsontwikkeling. De insteek is niet zozeer om alles nieuw te ontwikkelen, maar om kansrijke verbindingen te maken, zowel in letterlijke als in figuurlijke zin. Het programma Grenslandroute dient als kapstok waarop vele projecten aangehaakt kunnen worden. Ook zaken als lokale ommetjes kunnen gekoppeld worden aan de Grenslandroute.

Grenslandroute: eenheid door verscheidenheid

2.3.3 Dorpsgaarden

Op tal van locaties in Limburg willen mensen plekken creëren waar zij elkaar buiten kunnen ontmoeten. Vaak wordt IKL hierbij gevraagd om te helpen om ideeën uit te werken tot concrete plannen, om partijen te betrekken, om financiering te zoeken etc. Om aan de groeiende vraag tegemoet te komen hebben wij het concept Dorpsgaarden ontwikkeld.

Daarbij realiseren wij waar lokaal behoefte aan bestaat. Altijd vindt een combinatie van functies plaats. Denk hierbij aan ontspanning, ontmoeting, recreatie, sport, spel, biodiversiteit, educatie. In dorpsgaarden komen elementen voor als zitbanken, picknicksets, wandelpaden, plukhagen, plukstruwelen, fruitbomen, kruidenrijk of bloemrijk grasland, insectenhôtels, water, natuurlijke speelelementen etc.

2.3.4 Romeins verleden

Samen met partner Sprintheills, een initiatief van Rabobank Centraal Zuid-Limburg, werken wij in opdracht van gemeente Simpelveld aan het beleefbaar maken van het Romeinse verleden, dat hier prominent aanwezig is geweest. Uitdaging is om het verleden tastbaar te maken en om deze historie in te zetten om onder meer het toerisme te bevorderen. Het project staat niet op zich. Er vindt een nauwe afstemming plaats met projecten en initiatieven als Via Belgica en de Grenslandroute.

2.3.5 Voedselbossen/natuur inclusieve landbouw

In voedselbossen wordt landbouw met natuur gecombineerd voor een duurzame voedselproductie. Het is een biodivers systeem dat ook nog eens voor voedselproductie zorgt.

Een voedselbos is een door mensen gecreëerde plantengemeenschap (planten, bomen en struiken) met een extreem hoog aantal eetbare soorten. De biodiversiteit, (ecologische) veerkracht en productiviteit (van biomassa) van een voedselbos zijn hoog. Een voedselbos is volledig zelfvoorzienend en klimaatbestendig (bron: Groen Kennisnet). De voedselbossen kunnen dan ook gezien worden als een vorm van natuurinclusieve landbouw.

In het najaar 2016 heeft is een versnelling ontstaan op het gebied van voedselbossen in Limburg. Gedeputeerde Patrick van der Broeck heeft op lokale TV uitgesproken meer voedselbossen in Limburg te willen ontwikkelen. Deze uitspraak heeft een stortvloed van initiatieven opgeleverd. In februari 2017 heeft IKL samen met de provincie een excursie georganiseerd langs een aantal initiatieven samen met gedeputeerde Mackus. Vervolgens is een quikscan opgesteld waarin de diverse initiatieven verkend zijn op concreetheid. Een van deze projecten: Voedselbos Haverland in Susteren is opgepakt en de planvorming gestart.

2.3.6 Landschapsfonds

In juli 2017 heeft IKL de opdracht gekregen om een haalbaarheidsonderzoek te doen naar een Limburgs Landschapsfonds. Gedachte hierbij is om middelen van derden op te halen en deze te besteden aan goede landschappelijke projecten. Visie van het landschapsfonds is:

“Het landschapsfonds streeft naar een duurzaam beheerd landschap, waarin ruimte is voor ontwikkeling. De Limburgse samenleving heeft het landschap in haar hart gesloten en is zich bewust van de landschappelijke waarde. De samenleving, bestaande uit overheden, bedrijfsleven en individuen, draagt actief bij aan het landschap in fysieke en financiële zin. Op lokaal niveau zijn ‘commons’ actief, die streven naar een goed beheerd landschap als collectief bezit waar ze direct profijt van hebben. Het landschap wordt gedragen door samenleving.”

Het landschapsfonds heeft tot doel projecten te financieren die duurzaam bijdragen aan het karakteristieke Limburgse landschap, zijn cultuurhistorische waarden en het beleven en betrekken van mensen hierbij (vermaatschappelijking van het landschap).

Visie landschapsfonds

2.3.7 Wilde bijenlinie

De Wilde Bijenlinie wordt mogelijk gemaakt door de Postcodeloterij Nederland. Via dit project worden verspreid in de provincie plekken ingericht voor soorten wilde bijen. Hierbij worden bewoners van kernen uitgenodigd om bijenplekken te ontwikkelen. Dit kan bijvoorbeeld door de aanplant van struiken en hoogstamfruitbomen, het inzaaien en beheren bloemenweiden of -stroken en het creëren van nestgelegenheden voor bodemnestelaars. Ook kunnen bij deze plekken al of niet zelfgemaakte bijenhottels geplaatst worden die bij uitstek geschikt zijn voor educatieve doeleinden en het verkrijgen van meer aandacht voor de ruim 350 soorten wilde bijen die in Nederland voorkomen. In 2017 zijn verschillende initiatieven geïnventariseerd, waarvan de uitvoering voor 2018 is voorzien.

2.3.8 Meer Natuur voor Pittig Fruit

Samen met onze partner Natuurrijk Limburg werken we aan het Interreg-project Meer natuur voor pittig Fruit. Dit project richt zich op het bevorderen van de wilde bijen bij laagstamfruittelers door het bevorderen van nestgelegenheid en voedselaanbod zoals bijenkasten, bloeiende hagen en bloemenlinten. Uit studies blijkt namelijk dat verschillende soorten wilde bijen beter, en al onder slechtere weersomstandigheden bestuiven dan honingbijen. Veel soorten wilde bijen worden echter in hun voortbestaan bedreigd als gevolg van onder andere de afname van het voedselaanbod en nestgelegenheid. Deze achteruitgang heeft grote ecologische en economische gevolgen. Naast maatregelen voor wilde bijen, wordt ook gewerkt aan het bevorderen van natuurlijke plaagbestrijders, zodat minder chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt hoeven te worden. Ook partijen als gemeenten kunnen binnen dit project maatregelen nemen.

2.3.9 Vrijwilligersnetwerken soortenbescherming

Vanuit de overheid wordt burgerparticipatie en vermaatschappelijking van natuur en landschap gestimuleerd. Het betrekken van vrijwilligers bij de actieve bescherming van bedreigde diersoorten is één van de vele vormen waarin hier invulling aan kan worden gegeven. Vrijwilligers zijn de ogen en oren in het veld. Door hun betrokkenheid en doordat ze veelal in de directe omgeving van de leefgebieden van de bedreigde soorten wonen, zijn zij veel vaker in het veld aanwezig en kunnen zij dus ook veel sneller allerlei ontwikkelingen (zowel positief als negatief) signaleren. Men moet dan wel beschikken over de basiskennis over de habitateisen en de ecologie van de soort. Wanneer de personen vervolgens ook over een ingang beschikken waar hun bevindingen gemeld en verklaard kunnen worden, en waar indien nodig actie kan worden ondernomen ten behoeve van de betreffende soort, zal dit de participatie in het netwerk alleen maar versterken. Vanuit deze gedachte is in 2016 een projectplan opgesteld om het bestaande vrijwilligersnetwerk voor de geelbuikvuurpad en de vroedmeesterpad uit te breiden en om vergelijkbare netwerken voor het vliegend hert, de hazelmuis en de knoflookpad op te richten. Dit projectplan is in 2017 goedgekeurd waarna gestart is met het organiseren van workshops, excursies en werkdagen ten behoeve van deze soorten in de verschillende kernen in Limburg waar deze soorten voorkomen.

2.3.10 Maatregelen prioritaire soorten Nationaal Landschap Zuid-Limburg

Eind 2017 is op verzoek van de provincie Limburg een projectvoorstel uitgewerkt om maatregelen te treffen ten behoeve van prioritaire soorten in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg. In dit projectvoorstel zijn maatregelen bij particuliere terreineigenaren en de stichting Bodemzorg uitgewerkt voor de geelbuikvuurpad, vroedmeesterpad, hazelmuis en de gladde slang. Het voorstel is in november 2017 bij de provincie ingediend en is inmiddels goedgekeurd

2.3.11 LIFE BOVAR

In 2016 is samen met diverse Duitse partners het LIFE project BOVAR (Management der Gelbbauchunke (Bombina variegata) und anderer Amphibienarten dynamischer Lebensräume) ingediend. De activiteiten van IKL richten zich het uitvoeren van maatregelen ten behoeve van de geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad op terreinen van de stichting Het Limburgs Landschap en Staatsbosbeheer. In 2017 is het project goedgekeurd, de start is voorzien in 2018.

2.3.12 Soortenprojecten

Het landschap als leefgebied van planten en dieren krijgt bijzondere aandacht van IKL. In de gehele Provincie Limburg komen op uiteenlopende plekken in het cultuurlandschap bijzondere, vaak ook kwetsbare en bedreigde soorten voor. IKL zet zich in voor behoud en verbetering van hun leefgebied.

In de jaarlijkse uitvoeringsprogramma's van IKL krijgt het herstel en behoud van leefgebieden van planten en dieren in het cultuurlandschap veel aandacht. De maatregelen zijn erg divers van aard en schaal. Het grootste deel van de maatregelen is primair gericht op soorten die op Europese schaal bedreigd zijn. De belangrijkste soorten zijn de hazelmuis, de vroedmeesterpad, de geelbuikvuurpad, de knoflookpad, het vliegend hert en de zeggekorfslak. Werkzaamheden die voor deze soorten worden uitgevoerd komen ten goede aan een groot aantal minder kritische soorten en dragen hiermee bij aan het algehele behoud van de biodiversiteit in Limburg.

Naast de maatregelen die binnen de reeds beschreven projecten zijn uitgevoerd, is in 2017 bij Crapoel een poel met stapelmuur aangelegd voor de vroedmeesterpad. In de Hoge Fronten zijn een zevental poelen opgeschoond ten behoeve van de vroedmeesterpad. Voor de Zeggekorfslak en Gevlekte Orchissen zijn maaiwerkzaamheden uitgevoerd in de gemeente Nuth.

2.3.13 Cultuurhistorie en erfgoed

Limburg is rijk aan talrijke cultuurhistorische elementen zoals graften, houtwallen, holle wegen, wegruizen, bakhuisjes etc. Stichting IKL vindt het belangrijk dat deze elementen voor de toekomst behouden blijven. Zij vertellen als het ware het verhaal van de geschiedenis van het landschap.

In de bescherming van dit soort elementen spelen lokale vrijwilligers een cruciale rol. Zij zijn het immers die het belang van hun element erkennen en onder de aandacht brengen. IKL vervult hierbij graag een ondersteunende rol. Dit doen wij niet alleen; we werken samen met deskundige partners zoals de Groene Monumentenwacht. Ook partijen als gemeenten spelen een belangrijke rol. Zo werkt een gemeente als Gulpen-Witterm, in samenspraak met lokale vrijwilligers, aan het behoud van zowel cultuurhistorische landschapselementen als bebouwde elementen. Denk bij dit laatste aan bijvoorbeeld kapellen. Vaak betreft het bij het thema cultuurhistorie en erfgoed projecten van lange adem. Voorbereiding dient zorgvuldig te gebeuren en na het opknappen van vaak eeuwenoude elementen, moeten zij ook de komende decennia weer kunnen doorstaan.

3. Samenwerkingspartners

Sinds het begin werkt IKL samen met een groot aantal partners. Bevonden onze partners zich in het verleden met name op het terrein van natuur en landschap, tegenwoordig mogen wij stellen dat wij beschikken over een zeer breed netwerk, van natuur en landschap tot cultuurhistorie, van kennisinstellingen en onderwijs tot sport, van toerisme tot organisaties op het gebied van (re)integratie van mensen met afstand tot de samenleving en /of de arbeidsmarkt etc.

Wij geloven in samenwerking, omdat gebleken is dat zij meerwaarde biedt; meerwaarde voor het landschap, maar ook meerwaarde richting onze klanten en partners. Door samenwerking met andere partijen kunnen wij efficiënter en effectiever meervoudige doelen realiseren en hebben wij meer mogelijkheden om ook op financieel gebied verbindingen te maken.

Onderstaande figuur geeft een, overigens niet-limitatieve, indruk van onze samenwerkingspartners. Daarna volgt een nadere toelichting op een aantal belangrijke partners.

Een greep uit onze samenwerkingspartners

Provincie Limburg

De Provincie Limburg is voor het IKL een belangrijke samenwerkingspartner. Daarbij blijkt dat IKL en provincie elkaar op steeds meer beleidsterreinen vinden en ondersteunen. Zo wordt de realisatie van sociale doelen door IKL steeds belangrijker. De provinciale basissubsidie aan IKL over 2017 bedroeg € 405.000. Mede met behulp van deze basissubsidie realiseert IKL een flinke multiplier, te weten 5,2 over 2017.

Gemeenten

Als basis voor de medefinanciering van de IKL-activiteiten door gemeenten hanteert IKL het concept van het gemeentelijk jaarprogramma. Dit is een geïntegreerd samenwerkingsprogramma voor een groot aantal IKL-activiteiten binnen de gemeentegrenzen. Het vindt zijn nadere uitwerking in concrete activiteiten en maatregelen. In 2017 werkte IKL met 23 van de 33 Limburgse gemeenten samen op basis van een gemeentelijk jaarprogramma. De totale gemeentelijke bijdrage aan deze programma's bedroeg ca. € 541.789.

Naast samenwerking via de gemeentelijke programma's werken wij op projectbasis voor en met gemeenten. Dit ook in gemeenten zonder een structureel jaarprogramma. Door de combinatie van werken via structurele programma's en werken op projectbasis werken wij samen met nagenoeg alle Limburgse gemeenten.

Landschapsbeheer Nederland / LandschappenNL

De twaalf organisaties voor landschapsbeheer in Nederland, waaronder IKL maken deel uit van de koepelorganisatie LandschappenNL. IKL gaf mede uitvoering aan diverse door LandschappenNL georganiseerde landelijke projecten, waaronder de Nationale Natuurwerkdag. IKL kreeg via LandschappenNL in 2017 opnieuw de beschikking over een deel van de sponsorbijdrage van de Nationale PostcodeLoterij voor medefinanciering van uiteenlopende projecten.

Sociale werkvoorziening en bedrijfsleven

In toenemende mate werkt IKL op basis van de maatschappelijke aanbestedingsladder met mensen met een afstand tot de samenleving en / of de arbeidsmarkt. Een van de concrete uitwerkingen was de ontwikkeling van het services-team Leudal voor beheer en onderhoud van (nieuwe) landschapselementen en gemeentelijke bosgebieden.

Het serviceteam is een initiatief van de gemeente Leudal waarbij mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, zoals langdurig werkelozen en statushouders, gedurende twee dagen per week werkzaamheden uitvoeren in natuur en landschap. De inbreng van IKL bestaat uit het aandragen van terreinen waar beheerwerkzaamheden nodig zijn, het geven van werkinstructies, het uitlenen van (hand)gereedschappen. Ook draagt IKL er voor zorg dat er gewerkt wordt conform een goedgekeurde gedragscode in het kader van de Wet natuurbescherming. Het doel van het initiatief is om de kansen op betaald werk voor de deelnemers te vergroten. In 2017 zijn onder meer werkzaamheden uitgevoerd in particuliere bosgebieden in Hornerheide, Haelen en Heythuysen. De werkzaamheden bestonden uit het verwijderen van exoten en het aanplanten van inlands loofhout. Daarnaast is er een rij knotwilgen geknot. In 2017 hebben er in totaal 79 werkdagen plaatsgevonden.

Samenwerking met TBO's via Buitenkracht

IKL zoekt actief de samenwerking op met de terreinbeheerders en andere organisaties voor natuurbescherming en stelt haar ervaring en expertise voor advies, voorbereiding en uitvoering van landschapswerk, graag ter beschikking. In 2017 is het shared service center Buitenkracht opgezet, waarbij terreinen van Terrein Beherende Organisaties (TBO's) en natuur- en landschapsklussen worden gekoppeld aan het vrijwilligers die de handen uit de mouwen willen steken. Zodoende worden vraag en aanbod bij elkaar gebracht.

Natuurrijk Limburg

Sinds de oprichting van Natuurrijk Limburg hebben wij met dit beheercollectief nauw samengewerkt. Dit om te kunnen borgen dat de leden van Natuurrijk Limburg en haar uitvoeringscollectieven, beheer en onderhoud op de juiste wijze uitvoeren. In dit kader hebben wij samen een groot aantal activiteiten ontplooid. Denk hierbij aan het organiseren van lezingen, cursussen en workshops om kennis te delen en over te dragen. Tevens hebben wij Natuurrijk Limburg ondersteund in haar projectorganisatie.

4. Communicatie

Algemeen

De communicatie activiteiten van IKL zijn gericht op het actief verkrijgen en vergroten van draagvlak voor onze missie en activiteiten. Het belang van landschap en de betrokkenheid van burgers bij het landschap willen we daarbij actief uitdragen. Omdat we het belangrijk vinden dat we onze doelgroepen niet alleen informeren, maar ook de interactie met hen willen aangaan hebben er in 2017 een aantal nieuwe ontwikkelingen plaatsgevonden, welke hieronder verder worden beschreven.

Lancering Buitenkracht Limburg

In mei 2017 werd het platform Buitenkracht Limburg gelanceerd door gedeputeerde Hubert Mackus, in gezelschap van vele belangstellenden. Het platform is een samenwerking tussen Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Stichting het Limburgs Landschap en Stichting IKL en is opgericht om vraag en aanbod van (vrijwilligers)activiteiten bij elkaar te brengen. Mensen die graag een activiteit willen meemaken in de natuur, het zei deelnemen aan een hoogstambrigade, vuil ruimen aan de Maas of deelnemen aan een lezing over een paddensoort kunnen zich op deze website aanmelden. Daarnaast biedt het platform ook de kans voor lokale initiatieven en groepen om vrijwilligers te vinden voor hun activiteit(en). In 2018 wordt Buitenkracht Limburg verder ontwikkeld.

IKL nieuwsbrief

In 2017 werd de hoogstamnieuwsbrief, die sinds 2015 elke maand werd verstuurd, vervangen voor een IKL brede nieuwsbrief. Dit biedt ons de mogelijkheid om onze gehele achterban te informeren over alle aspecten van ons werk, van hoogstam tot soortenbescherming en van landschapsbeheer tot landschapsonwerp. Uiteraard is de vertrouwde hoogstamtipp in ere gehouden en hoeven hoogstamliefhebbers deze niet te missen. De eerste IKL nieuwsbrief werd na de zomervakantie verstuurd. Het aantal abonnees loopt gestaag op en inmiddels zijn er meer dan 4100 ontvangers. De nieuwsbrief wordt een keer per maand verstuurd.

Lezingen, excursies en cursussen

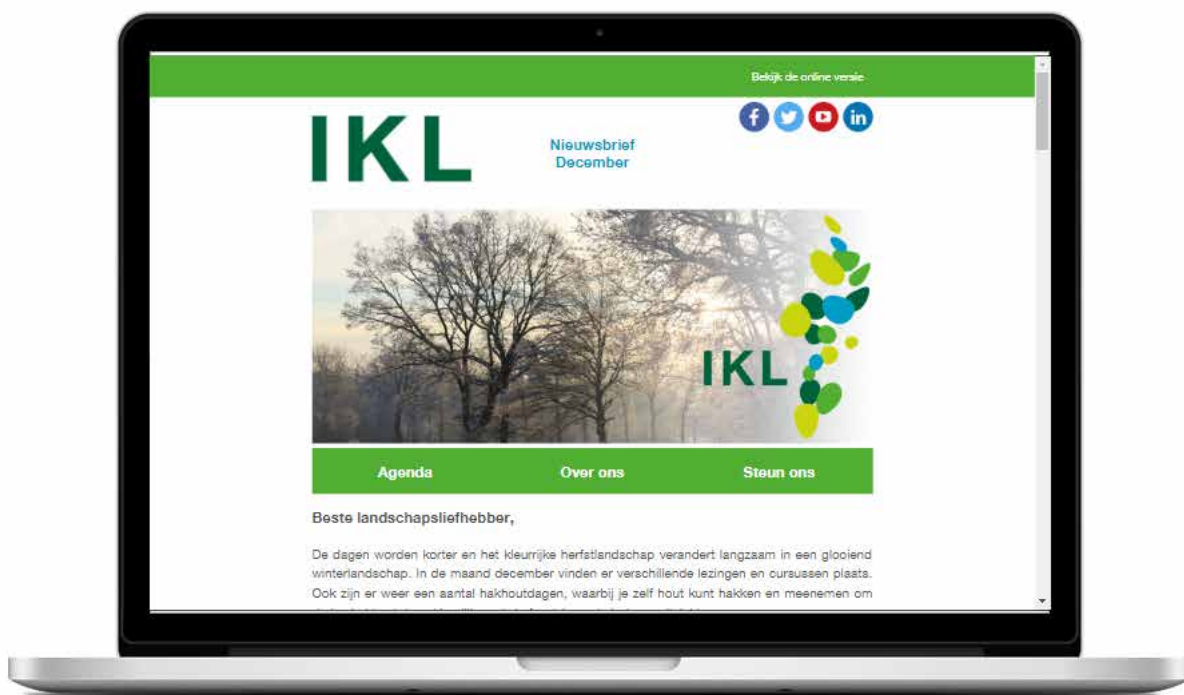
In 2017 hebben er tientallen lezingen, excursies en cursussen plaatsgevonden, welke via verschillende media de nodige aandacht hebben opgeleverd. Daarnaast is een dergelijke dag/avond ook een opzichzelfstaand communicatiemiddel, waarbij we de deelnemers willen informeren, inspireren en enthousiasmeren voor bijvoorbeeld een bijzondere soort die nog voorkomt in Limburg of een ambacht die niet verloren mag gaan.

Publicaties en artikelen

Het afgelopen jaar zijn er tal van publicaties in de Limburgse (lokale en regionale) media gepubliceerd. Daarnaast verschenen er ook artikelen in vakbladen en magazines. Deze publicaties gaan veelal over lopende projecten en werkdagen. Dat waren in 2017 bijvoorbeeld Positieve Gezondheid en Vleermuis-meldingen.

Sociale media

Steeds meer mensen weten de digitale weg te vinden naar onze sociale media kanalen. Er is een stijgende lijn te zien bij al onze kanalen, welke we regelmatig voorzien van nieuwtjes, terugblikken van werkdagen en interessante wetenswaardigheden. De website van IKL werd het afgelopen jaar 25.243 keer bezocht.

De nieuwe IKL nieuwsbrief

5. Personeel en organisatie

“De maatschappij verandert en wel steeds sneller. Nieuwe partijen manifesteren zich en IKL zal zich voortdurend moeten aanpassen aan veranderende omstandigheden. Om snel en accuraat op externe ontwikkelingen in te kunnen spelen is een slagvaardige, flexibele organisatie nodig. Een organisatie die op meerdere niveaus tegelijk kan schakelen en acteren, die kansen uit de markt weet op te pikken en die deze kan vertalen naar een efficiënte en effectieve aanpak. Uiteraard stelt het voorgenoemde de nodige eisen aan onze interne werkwijze en aan onze medewerkers. Sleutelwoorden hierbij zijn: doel- en klantgerichtheid, slagvaardigheid en efficiëntie.”

Bovenstaande tekst betreft een passage uit ons jaarverslag over 2016.

Terugkijkend op 2017 mogen wij constateren dat het voorgaande niets aan actualiteit of kracht heeft ingeboet. Sterker nog: onze omgeving zal dynamisch blijven. IKL kan daarbij alleen een relevante rol spelen indien we in staat zijn en blijven om ons continu aan te passen aan veranderende omstandigheden. Overigens zullen we onze afkomst hierbij niet verloochenen: wij zijn nog steeds de partij met hart voor het landschap die mensen bij hun omgeving wil betrekken.

Uiteraard spelen onze medewerkers een cruciale rol in het bereiken van onze doelstellingen.

Taken en rollen

Om meer aandacht te kunnen geven aan kansen en ontwikkelingen op lokaal niveau hebben wij eind 2017 een aanvang gemaakt met het doorvoeren van veranderingen in onze interne projectteams. Dit met betrekking tot het gemeentelijk projectleiderschap en de ondersteunende functies. Gemeentelijke projectleiders dienen in staat te zijn om zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau te schakelen en doelen, partijen en middelen te verbinden. Klanten en partners kunnen alleen optimaal bediend worden als je hen goed kent en weet waar hun problemen en kansen liggen. Regiomanagers, gemeentelijk projectleiders, inhoudelijk projectleiders en instructeurs van buitenactiviteiten vormen samen teams, die overigens flexibel zijn qua samenstelling en grootte. Steeds gaat het om de vraag hoe onze klanten en partners zo efficiënt en effectief mogelijk kunnen worden geholpen.

Per 1 januari 2017 had IKL 17 medewerkers in vaste dienst en per 31 december 2017 20 medewerkers. De bezettingsgraad is 16,25 FTE. Ook delen we onze expertise aan andere organisaties middels detachering. In 2017 was dit 1,5 FTE. Daarnaast heeft voor de directie inhuur plaatsgevonden op basis van een managementcontract. Tevens is een beperkt aantal personen op meer flexibele basis ingehuurd. Verder zijn in 2017 twee medewerkers aan de slag gegaan bij IKL in kader van een reïntegratietraject. Aan het hoofd van de organisatie staat een directeur-bestuurder. Het managementteam bestaat uit de directeur-bestuurder, controller en twee regiomanagers (regio Noord- en Midden-Limburg en regio Zuid-Limburg). Verder zijn er zes projectleiders, twee projectmedewerkers, vijf uitvoerders, drie instructeurs en twee administratief medewerkers werkzaam per 1 januari 2017.

6. Financiën en regelingen

Onderstaand volgt een balans ultimo 2017, een verkorte versie van de rekening van baten en lasten over het jaar 2017, de begroting voor het jaar 2018 en de lastenverdeling naar de doelstellingen.

Voor belangstellenden is een volledige versie van het financiële jaarverslag opvraagbaar bij de stichting IKL.

BPV Accountants BV geeft aan dat de in dit jaarverslag gepresenteerde gecompriëerde cijfers zijn ontleend aan en consistent zijn met de gecontroleerde jaarrekening, waarbij een goedkeurende controleverklaring is verstrekt.

Balans per 31 december 2017

ACTIVA

Omschrijving	2017	2016
Vaste activa		
Materiële vaste activa	67.832	68.524
Financiële vaste activa	7.350	0
Vlottende activa		
I. Vorderingen		
1. Debiteuren	166.245	95.063
2. Overlopende activa	11.404	10.579
3. Onderhanden werk	20.075	40.459
4. Te vorderen subsidies	0	99.128
II. Liquide middelen	43.157	0
	240.880	245.229
Totaal	316.063	313.753

PASSIVA

Omschrijving	2017	2016
Eigen vermogen		
I. Stichtingskapitaal	45	45
II. Reserves		
Continuïteitsreserve, vastgelegd	-62.985	-82.128
Bestemmingsreserve, vrij besteedbaar	0	0
III. Nog te bestemmen resultaat 2017 resp. 2015	33.787	19.142
	-29.153	-62.940
Kortlopende schulden		
1. Rekening courant ING	0	43.276
2. Crediteuren	140.15	177.474
3. Overlopende passiva	204.901	155.944
	345.216	376.693
Totaal	316.063	313.753

Rekening van baten en lasten jaar 2017

BATEN

Omschrijving	rekening 2017	begroting 2017	rekening 2016
Subsidie provincie Limburg			
reguliere bijdrage	405.000	405.000	405.000
	<u>405.000</u>	<u>405.000</u>	<u>405.000</u>
Subsidie provincie Limburg			
diverse projecten	387.129	495.000	340.378
	<u>387.129</u>	<u>495.000</u>	<u>340.378</u>
Overige bijdragen			
Diverse gemeenten	0	0	10.000
Diverse terreinbeheerders/eigenaren	145.337	600.000	294.126
LandschappenNL / Landschapsbeheer Nederland	10.101	0	16.711
Natuurmonumenten	78.407	0	1.256
Ministerie LNV/DLG	25.748	60.000	57.727
Europese Gemeenschap	660	100.000	27.008
Postcodeloterij	187.500	187.500	187.500
Cursussen, brochures	4.202	0	10.584
Rente	172	0	-386
Uitleen personeel / machines	96.729	0	1.650
Adoptie scholen	0	0	2.945
Overige bijdrage	64.868	10.000	39.187
Opbrengsten verkoop machines	885	0	4.086
Nalatenschap / donaties	95	0	535
Baten en lasten voorgaande jaren	11.199	0	11.684
	<u>625.901</u>	<u>957.500</u>	<u>664.614</u>
Opbrengsten Zorgplannen gemeenten	<u>690.956</u>	<u>550.000</u>	<u>733.645</u>
Mutatie lopende projecten en subsidies	-119.512	0	113.302
Totaal baten	<u>1.989.474</u>	<u>2.407.500</u>	<u>2.256.939</u>

LASTEN

Omschrijving	rekening 2017	begroting 2017	rekening 2016
Personeelskosten			
bruto salarissen, sociale lasten en bijkomende kosten	1.138.110	1.002.000	1.143.464
Ingehuurd personeel	132.881	100.000	304.960
-/-ontvangen ziekengeld	-1.485	0	-10.652
	<u>1.269.506</u>	<u>1.102.000</u>	<u>1.437.773</u>
Apparaatskosten			
Opleiding en vakliteratuur	22.451	14.000	30.515
Propaganda- en voorlichtingskosten	2.203	10.000	817
Huur kantoren	25.245	40.000	7.800
Kantoorkosten	23.247	10.000	18.287
C.v. en energiekosten	9.907	10.000	5.646
Huur diversen en opslag, inclusief bijkomende kosten	1.706	0	7.727
Verzekeringen	16.563	16.000	13.652
Vergader- en representatiekosten	17.144	6.000	13.969
Accountants-, wervings- en advieskosten	99.796	100.000	110.119
Diverse organisatiekosten	5.636	0	815
Reis- en verblijfkosten	3.213	0	127
Porti- en telefoonkosten	7.000	14.000	13.261
Kantoorartikelen, teken- en kaartmateriaal	922	0	1.562
Drukwerk en kopieerkosten	6.899	10.000	6.816
Automatisering	45.991	38.000	45.015
Onderhoud/verbruik materieel	19.277	10.000	18.285
Afschrijving apparatuur en bedrijfsmiddelen	35.565	20.000	34.253
Directe kosten diverse projecten	342.494	600.000	471.357
Exploitatieresultaat verslagjaar	33.787	207.500	19.143
Overige kosten	924	50.000	0
Onvoorzien	0	150.000	0
	<u>719.968</u>	<u>1.305.500</u>	<u>819.166</u>
Totaal lasten	<u>1.989.474</u>	<u>2.407.500</u>	<u>2.256.939</u>

Begroting jaar 2018

BATEN

omschrijving	Begroting 2018
Subsidie ministerie	
reguliere bijdrage (LNV/DLG)	50.000
Subsidie provincie Limburg	
reguliere bijdrage /projecten	775.000
Overige bijdragen	
diverse terreinbeheerders/eigenaren	390.000
Europese Gemeenschap	100.000
Postcodeloterij	187.500
overige opbrengsten	209.500
	<u>1712.000</u>
Opbrengsten Zorgplannen gemeenten(incl proj)	<u>730.000</u>
Totaal begroting baten 2017	<u><u>2.442.000</u></u>

LASTEN

omschrijving	Begroting 2018
Personeelskosten	1.300.000
Apparaatskosten	
Opleiding en vakliteratuur	18.000
Propaganda- en voorlichtingskosten	10.000
Huur kantoren	40.000
C.v. en energiekosten	12.000
Schoonmaak en onderhoud	18.000
Brandstof auto's en onderhoud	20.000
Verzekeringen	17.000
Vergader- en representatiekosten	20.000
Accountants-, wervings- en advieskosten	96.000
Porti- en telefoonkosten	7.000
Drukwerk en kopieerkosten	9.000
Onderhoud kantoormachines/automatisering	38.000
Afschrijving apparatuur en bedrijfsmiddelen	38.000
Overige kosten	57.000
Onvoorzien	150.000
Diverse kosten projecten	350.000
Exploitatieresultaat verslagjaar	242.000
Totaal begroting lasten 2017	2.442.000

CBF toelichting lastenverdeling naar doelstelling:

Bestemming	Doelstelling				Beheer en administratie	Totaal 2017	Begroot 2017	Totaal 2016
	landschapsbeheer 70%	soortenbescherming 15%	archeologie 10%	vrijwilligerswerk 5%				
	€	€	€	€	€	€	€	
Salarissen/sociale lasten	758.162	162.463	108.309	54.154		1.083.088	853.000	1.210.520
Pensioenlasten	130.492	27.963	18.642	9.321		186.417	230.000	196.694
Overige personeelskosten	0	0	0	0		0	19.000	30.559
Reis-/verblijfskosten	2.249	482	321	161		3.213	0	127
Huisvestingskosten	17.671	3.787	2.524	1.262		25.245	40.000	7.800
Kantoorkosten	23.208	4.973	3.315	1.658		33.154	20.000	23.933
Overige algemene kosten	197.453	42.311	28.208	14.104		282.076	645.500	296.806
Directe projectkosten	239.746	51.374	34.249	17.125		342.494	600.000	471.357
				Kosten beheer en administratie (apparaatskosten), toegekend aan doelstellingen:	287.922			
					15%			
	1.368.981	293.353	195.569	97.784		1.955.687	2.407.500	2.237.797

Donaties

Het jaar 2017 is het belang steeds nadrukkelijker gebleken om breder te kijken dan naar de reguliere inkomstenstromen zoals die van de provincie en gemeente. Donaties zoeken en vinden bij regelingen, bedrijven, particulieren en andere fondsen is essentieel om goed werk voor groen Limburg te kunnen blijven doen maar ook om draagvlak voor natuur en landschap te vergroten bij de achterban. Het begrip donaties is als breed te interpreteren, hieronder verstaan we het ontvangen van gelden of (on)roerende goederen via overheden, bedrijven, particulieren en fondsen.

Mevrouw Derhaag is het IKL-team komen versterken via een leerwerkplaats voor onder andere het onderdeel donaties. De leerwerkplaats wordt in 2018 omgezet naar een jaarcontract. Bovendien is een cursus fondsenwerving gevolgd door de fondsenwerver bij de 3F-Academy (gecertificeerde opleiding door het Centraal Register Kort Beroeps Onderwijs en de European Fundraising Association). Een van de opdrachten is een plan van aanpak te maken dat in 2018 wordt opgeleverd. Na goedkeuring ontvangt de stichting IKL een certificaat en wordt ze bijgeschreven in de Register Erkende Fondsenwervers. Een van de uitdagingen is om de ANBI-status van IKL breed bekend te maken bij het bedrijven, particulieren en fondsen. IKL heeft voor dit doel folders gemaakt met de onderwerpen doneren en nalatenschappen en zijn er donatieboxen beschikbaar om te plaatsten op feesten en andere bijeenkomsten. Ook is het onderdeel doneren goed zichtbaar gemaakt op onze website en zijn (nieuws)brieven en mails voorzien van een tekst hierover. Snelle resultaten zijn nog niet te verwachten, dat heeft zijn tijd nodig, desondanks zijn in 2018 eerste percelen aangeboden om te schenken aan IKL.

De controlerende instantie CBF heeft de aanpak en werkwijze van de stichting IKL beoordeeld en goedgekeurd. Hierdoor is onze ANBI-status voor de komende periode weer vastgesteld. De provincie Limburg onderstreept ook het belang van donaties door andere partijen. Zozeer dat de provincie een offerteverzoek heeft laten uitgaan om te onderzoeken of het oprichten van een Landschapsfonds tot de mogelijkheden behoort. Hiervoor heeft onder andere de combinatie IKL en Natuurrijk Limburg ingeschreven en de opdracht ook gewonnen. Het plan is in mei 2018 opgeleverd met als conclusie dat het oprichten van een Landschapsfonds kan. In 2018 zal met de koplopers van het bedrijfsleven en gemeenten verder uitwerking/invulling gegeven worden aan het vormen van het Landschapsfonds.

Regelingen en fondsen

Ook zijn er bij de diverse regelingen en fondsen verzoeken ingediend voor een donatie. “Nieuwkomers” bij fondsen worden altijd afwachtend benaderd, het is belangrijk dat de partijen zich beter leren kennen en weten hoe ze elkaar kunnen versterken. Donaties zijn niet vanzelfsprekend in een eerste jaar en als het al gebeurt vaak met kleinere bijdragen. Een niet volledig overzicht van eerste contacten en aanvragen:

- Van Der Hucht de Beukelaar: aanvraag toegekend voor een amfibieënoversteekplaats
- Yvres Roches: aanvraag toegekend voor de aanplant van autochtoon bosplantsoen
- CNME: aanvraag afgewezen Waardeer ons natuurlijk kapitaal (biodiversiteit verbeteren door particulieren)
- CNME: aanvraag toegekend via Jong Leren Eten
- Prins Bernhard Cultuurfonds: aanvraag bijdrage afgewezen Waardeer ons Natuurlijk Kapitaal
- Stichting Kindante: eerste verkenningen over de aanleg van schoolgaarden
- Stimuleringsfonds: afwijzing aanleg biomeilers met heggensnoei
- Postcodeloterij: voorstel mee ontwikkeld voor het landelijk project De groene vlag
- Oranje Fonds: aanvraag afgewezen Veranderd landschap vluchtelingen
- Oranje Fonds: toegekend diverse acties via NLdoet
- DSM SABIC Fonds: toegekend werken rondom het ZLM-spoor Simpelveld

Ook bij overheden zijn verzoeken ingediend:

- Plattelands Ontwikkelings Programma (POP): aanvraag voor het verwerken van biomassa
- POP: toekenning Waardeer ons natuurlijk kapitaal.
- Leader: aanvraag voor het geven van een cursus Kunradersteen stapelmuren voor de vroedmeesterpad
- Leader: toegekend Eetbaar Landschap (Kerkrade)
- Compensatiefonds Leudal: aangevraagd plan van aanpak herstel patrijzen
- Soortenbescherming: aanvraag en toekenning herstel biotopen van prioritaire soorten
- Live BOVAR: toekenning herstel biotopen geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad in Natura 2000-gebieden (penhouder is de Duitse BUND).

Met het in kaart brengen van de fondsen en de fondsvorming zijn ook contacten gelegd met regionale fondsen zoals Het Elisabeth Strouven Fonds en de Weldadige stichting Jan de Limpens. De contacten hebben er toe geleid dat voor het Elisabeth Strouven Fonds de contacten en samenwerking is verdiept. Aanvragen voor bijdragen vinden plaats in 2018 en ook zal er een plan worden uitgewerkt voor natuurinclusieve landbouw. Bij de Weldadige stichting Jan de Limpens zijn de kansen nagegaan om, samen met buurtbewoners, het beheer te organiseren voor het religieus erfgoed, in het bijzonder de begraafplaatsen en de directe omgeving. Een beslissing heeft de stichting nog niet genomen.

7. Verantwoording

Algemeen

IKL onderschrijft het principe van het Centraal Bureau voor Fondsenwerving (CBF) dat de functie van toezicht houden gescheiden is (en dient te zijn) van de uitvoering van het beleid. De toezichthoudende taken (Raad van Toezicht) zijn dan ook strikt gescheiden van de dagelijkse leiding van IKL (directeur-bestuurder, die zich hierbij laat ondersteunen door de overige leden van het managementteam).

IKL streeft steeds naar de meest effectieve en doelmatige wijze van besteding van de beschikbare middelen. Tevens wordt ingezet op een optimale informatieverschaffing aan en communicatie met belanghebbenden. De leden van de Raad van Toezicht onderhouden onderling geen familie- of vergelijkbare relaties, ook niet met medewerkers of de directeur-bestuurder. Evenmin vervullen zij bestuurs- of toezichtsfuncties bij, of zijn zij in dienst van een organisatie die statutair of financieel aan de stichting IKL is verbonden.

Toezicht houden, besturen en uitvoeren

In de statuten en huishoudelijk reglement van IKL is geregeld hoe de functies van toezicht houden, besturen en uitvoeren worden onderscheiden. De taak van toezicht houden wordt ingevuld door de Raad van Toezicht. Deze heeft in 2017 vijf keer vergaderd. De auditcommissie vanuit de Raad van Toezicht heeft in 2017 eveneens vijf keer vergaderd. Tussentijds hebben nog diverse afstemmingen met (vertegenwoordigingen van) Raad van Toezicht en auditcommissie plaatsgevonden. De Raad van Toezicht volgt koers, beleid en organisatie van IKL op hoofdlijnen. Uitvoering van beleid en de dagelijkse leiding zijn in handen van de directeur-bestuurder.

De auditcommissie volgt namens de Raad van Toezicht de specifieke gang van zaken op het gebied van financiën en control.

Optimaliseren effectiviteit en efficiency van de besteding van de middelen

Richtinggevend voor de inspanningen van de IKL-organisatie en de besteding van de beschikbare middelen is een jaarlijkse afspraak tussen provincie Limburg en IKL, in welk kader de eerstgenoemde een basissubsidie verleent. Hierbij zijn concrete en meetbare doelen en prestaties geformuleerd. Jaarlijks legt IKL verantwoording af aan de provincie middels een voortgangsrapportage, een uitgebreid inhoudelijk jaarverslag en een jaarrekening, dat wordt voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring. De tussentijdse voortgang komt periodiek aan de orde in overleggen tussen provincie Limburg en IKL als ook in overleggen van het managementteam als ook in vergaderingen van de Raad van Toezicht. Tevens worden de hoofdlijnen afgestemd met alle medewerkers, onder andere via het periodieke werkoverleg. Andere subsidiegevers die projecten financieren worden, afhankelijk van afspraken en subsidievoorwaarden, door middel van tussentijdse- en eindrapportages en financiële overzichten op de hoogte gehouden.

Omgaan met belanghebbenden

IKL legt afspraken met grondeigenaren voor uitvoering van werkzaamheden altijd vast in een standaard overeenkomst waarin de voorwaarden duidelijk beschreven zijn. IKL beschikt over een actuele klachtenprocedure.

Nevenfuncties en bezoldiging

De leden van de Raad van Toezicht vervullen geen nevenfuncties die belangenverstremeling met de IKL-organisatie kunnen opleveren. De leden van de Raad van Toezicht ontvangen een bezoldiging. De bezoldiging van de medewerkers is gebaseerd op de functie-indeling en bijbehorende salarisschalen zoals vastgesteld in het Ondernemingsdeel De Landschappen van de CAO Bos en Natuur.

Governance

De directeur-bestuurder is Dhr. H. Vreken. De Raad van Toezicht wordt gevormd door Dhr. D. Akkermans en Dhr. J. Penders en Dhr. L. Wassen (afgetreden november 2017).

Verantwoording naar derden

In kader van de periodieke toets vanuit CBF heeft IKL de transparantie van haar werkwijze verhoogd door beleid en verantwoording aan te scherpen en op de website te plaatsen.

Bijlage

Jaarprogramma's 2017

Gemeente	Beek	15.913
Gemeente	Beesel	3.968
Gemeente	Bergen	0
Gemeente	Brunssum	0
Gemeente	Echt Susteren	29.400
Gemeente	Eijsden Margraten	63.500
Gemeente	Gennep	0
Gemeente	Gulpen Wittem	27.563
Gemeente	Heerlen	5.000
Gemeente	Horst aan de Maas	23.079
Gemeente	Kerkrade	4.500
Gemeente	Landgraaf	14.000
Gemeente	Leudal	100.000
Gemeente	Maasgouw	45.000
Gemeente	Maastricht	32.000
Gemeente	Meerssen	25.287
Gemeente	Mook en Middelaar	9.090
Gemeente	Nederweert	0
Gemeente	Nuth	24.000
Gemeente	Onderbanken	0
Gemeente	Peel en Maas	25.000
Gemeente	Roerdalen	9.500
Gemeente	Roermond	0
Gemeente	Schinnen	0
Gemeente	Simpelveld	17.500
Gemeente	Sittard Geleen	0
Gemeente	Stein	17.500
Gemeente	Vaals	12.772
Gemeente	Valkenburg aan de Geul	17.715
Gemeente	Venlo	0
Gemeente	Venray	19.502
Gemeente	Voerendaal	0
Gemeente	Weert	0
Totaal		<u>541.789</u>

